

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Հայոց Յեղասպանութեան դարադարձին նոփրուած բազմաթիւ ու բազմաբնոյթ ձեռնարկներ տեղի ունեցան Երուաղիսի մէջ՝ 2015 Յունարկէն Մայիս Երկարող ամիսներուն:

Այս առթիւ, հիվանատրութեամբ Երուաղիսի Հայ Պատրիարք Ամենապատի Տ. Նորիհան Արք. Մանուկեանի, կազմուած էր յատուկ յանձնախումբ՝ բարկացած ազգային-միութենական կազմակերպութիւններու վարչականներէ:

Այսու մեր ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք կարեւոր նշանակութիւն ունեցող հետեւայ ձեռնարկին մէջ հանդէս եկած պատմաբաններու գեկոյցներուն ամփոփամ:

100 Years Later: New Perspective on the Armenian Genocide

**Ուրբաթ, 1 Մայիս 2015, ժ. 10:00-14:30,
Երուաղիսի Վան Լիր Ռատանական Կենցուն**

Ուրբաթ, Մայիս 1-ին Վան Լիր Հաստատութեան գիտաժողովներու սրահին մէջ յեղասպանութեան հետ առնչուող զանազան նիրերու շոշշ ելոյթներ ունեցան հայ և ոչ-հայ յեղասպանագէտներու, պատմաբաններու և լրագրողներու: Տիար Գերգ Հինողեան ներկաներուն փոխանցեց Երուաղիսի Հայ Պատրիարք Նորիհան Արք. Մանուկեանի ողջոյնի խօսքը, ապա Կիրիլ Ասլանովի (Հաստատութեան Միջերկրականեան Դրացիներ Միասրի տնօրին) ձեռնահաս դեկալավարութեամբ գիտաժողովը ընթացաւ ծրագրուած հունով:

Երուաղիսի Հրեական Համալսարանէն (Hebrew University) Էլյա Կինիօ ներկայացուց 1912-1913 թթ. Պայկանեան պատերազմի ունեցած շրջադարձին միտական դերը Օսմանեան կայսրութեան ոչ-մահմետական բաղարացիներու հանդէպ: Կայսրութեան կրած ամօքայի պարտութիմը, ըստ ան, հիմնովին փոխեց Երիտրութերու բաղարականութիմը:

Ուշմնատ Գերգեան (Ֆրանսա, Հայաստանի Գիտութեան Ազգ. Կաձառ) արտայայտուեցաւ 1915-ին Յեղասպանութեան ուսունասիրութեան մէջ համեմատական մօտեցման թրած նպաստին մասին: Այսպիսով, ան համեմատական մեթոսով ներկայացուց Խթիհատի կազմակերպած յեղասպանութեան մերքանիզմը և «արդարացումները» Նացի Գերմանիոյ իշխանութեան հետ:

Հայիս Պողարսլան (Ecole des Hautes etudes en science social): Ազգութեամբ բրուտ և Տիարագերիցի Փրոֆ. Տ. Պողարսլան մանրա-

մամնօրէն ներկայացուց Սովթան Ապօնիկ Համիտ Բ.-Երիտրութր-Հիթերի կողմէ: գործադրուած յեղասպանութիւններու միջէն եղած նմանութիւնները, յատկապէս շեշտելով նման աղէտներու մէջ բուս առաջնորդներու «մարզարեկան» ինքնայրոջորչ դերակատարութիւնները: Հեղինակը իր դասախոսութեան մէջ շեշտեց թէ ինչպէս նման զանգուածային կոտրածներու պարագային ոճրագործ կամ ոճրախումբ ինքինը զոհի տեղ դնելով կը փորձէ իր վայրագութիւնները արդարացնող հանգամանքներու ու արդարացումներ փնտուել:

Դոկտ. Անդր Պերէր (Universite Paris Ouest-La Defence): Ռաֆայէլ Լեմքինի եւ «յեղասպանութիւն» եզրի ստեղծման ու սահմանումին մասին ամբողջական գելուցուանվ հանդէս եկա Ֆրանսացի Դուռկ. Ա. Պերէրը: Ան հանգամանորէն ներկայացուց Հայկական Յեղասպանութեան մէջ Ռ. Լեմքինի կատարած սպատիչ ուսումնասիրութիւնները, որոնց վրայ հինուելով այս մէծ իրաւաբանը կատարեց «յեղասպանութիւն» եզրի տարագործ եւ բնորոշուած իրաւաբանական տեսանկիննէ դիտուած:

Փրոֆ Եսիիր Ասորոն (Իսրայէլի Բաց Համալսարան, այժմ այցելու դասախուու Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի, ԱԱԱ): Դասախուու վերլուծելէ ետք կրկնուող յեղասպանութիւնները 20-րդ դարու, որոնց մէջ նաև Հրեական Ողջակիզման գեհէնական արարքը նացիներու կողմէ, շեշտեց այն միտքը, թէ ուրացումները նախորդ յեղասպանութիւններու, այս պարագային Հայոց Յեղասպանութեան, աղիք տուա որ հետագայ յեղասպաշտ առաջնորդներ եւ կառավարութիւններ անպատմելի նկատեն իրենք գիրենք: Փրոֆ. Ե. Ասորոն դատապարտեց նաև Բյրայէլեան պետական այրերն ու վարչութիւնները, որոնք քաղաքական նկատառուութիւնով կը վարանին պետականորէն դատապարտել Հայոց Յեղասպանութիւնը:

Պրիխ Ամենեան (Universite Paris Ouest-La Defence, ՀԲԸՄ Նուպարեան Մատենադարան, Փարիզ) երիտասարդ ու խստումայից պատմաբանը քայլ առ քայլ եւ ժամանակագրականորէն ներկայացուց Ֆրանսացի մէջ կատարած թնարկումները՝ նոփրուած Հայկական Յեղասպանութեան եւ յարակից հարցերու: Ան ուշադրութեան յանձնեց այս պարագան որ 2000 թուականնէ ասդին զգալիօրէն մեծցած է թիվը քննարկուամներու եւ անոնց մասնակից պատմաբաններու եւ մասնագէտներու: ասոր լաւագոյն ապացույներէն մէկը ան նկատեց այս պարագան, որ Վերջին տարուան ընթացքին Ֆրանսայի մէջ հրատարակուած են 68 գիրեք այս թեմայի շուրջ:

Սթեֆոն Թրիկ (Stefan Thrig, Polonski Fellow at the Van Leer Jerusalem Institute): «Հայկական Յեղասպանութիւնը եւ Գերմանիան. 1920-ական

թթ. Գերմանիոյ մէջ Ցեղասպանութեան Քննարկումը նիմով լրախոն ու պարկեցո այս պատմաբանը ներկայացուց Քայլերական Գերմանիոյ պատասխանատուութեան բաժինը Հայկական Ցեղասպանութեան մէջ: Ան միաժամանակ անդրադարձալ գերմանացի Լեփսիոնի և Արմին Վիլների ձեռնարկած լուրջ քայլերուն, որով վերջիններս կը փորձէին տեղեակ պահել Գերմանիոյ պետութիւնը այն ահաւոր կանխածրագրուած ջարդերու մասին, որոնք կը կատարուին գերմանացիներու աչքի առջև: Դասախոսը անդրադարձալ նաև այն փաստին, որ Լեփսիոն կը ջանար առաջը առնել աղջինին, որպէսզի իր երկիրը աւելի մեծ պատասխանատուութիւն ունենալով օր մը շատ բարձր գին չկարէ իր մեղսակցութեան համար: Խօսուեցաւ նաև «Տազմական անհրաժեշտուութենու բխած» հայերու դէմ ձեռք առնուած միջոցառուուներու մասին, որոնց մոտահոգութիւնը կրկին եղած է Գերմանիոյ պատասխանատուութեան խնդիրը: ◻

- Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ Ս. Պատարագ:
- Ծաղկեպասկի գետեղում Հայոց Ցեղասպանութեան Յուշարձանին:
- Յատուկ Յուշահանդէս Ժառանգաւորաց Վարժարանին բակին մէջ:
- Բողոքի ցոյց թուրքական դեսպանատան առջև:
- Յատուկ Միջեկենեցական արարողութիւն Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ՝ մասնակցութեամբ հոգենոր պետերու և դիանագիտական ներկայացուցիչներու:
- Համագաղութային Յուշահանդէս Ժառանգաւորաց Վարժարանի սրահին մէջ:

ԱՐՈՒԵՍ 1 0 0

Վիգէն Լեփէճեանի «Մահ եւ Վերածնունդ» պաշտոնական բացումը կատարուեցաւ Հինգշաբթի, Ապրիլ 23-ին, Ժառանգաւորաց Ընծայարանի Մեծ Սրահին մէջ, յետ Սրբացման արարողութեան դիտումին: Բացումը կատարուեցաւ ձեռամբ Լուսարարական Տ. Ստան Արք. Ղարիբեանի, ի ներկայութեան հայ եւ օսման հասարակութեան եւ հոգեւորականներու: Ծրագրուած է սոյն աշխատանքը ցուցադրել աշխարհի տարբեր մայրաքաղաքներու մէջ, ներառեալ Ռաշինկունի մէջ:

Յանուն պատմութեան նշենք թէ
 Ապրիլ 23-ին եւ 24-ին, Երուաղէմի
 Հայ Պատրիարք Ամենապատի Տ.
 Նուրիան Արք. Մանուկեանի հովանա-
 տրութեամբ տեղի ունեցան հետեւեալ
 ձեռնարկներն ու միջոցառուուները:



Հինգշաբթի, 23 Ապրիլ

- Ժառանգաւորաց Վարժարանի սրահին մէջ առցանց դիտում Սրբադասման արարողութեան՝ Ս. Էջմիածնէն:
- Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարի եւ բոյր Եկեղեցիներու զամաքերու գումանի 100 զարկ:
- Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ «Սուրբ, Սուրբ» եւ «Հայր Սեբ» շարականներու կատարում Ժառանգաւոր սաներու կողմէ:
- Զահերով երթ Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարէն դէպի նոր Երուաղէմի Սուրբ Գրիգոր Լուսատիրչ Եկեղեցին:
- Հոգեւոր եւ դասական երգերու կատարում «Շառլօթ» երգախոսմբին կողմէ Ս. Գրիգոր Լուսատիրչ Եկեղեցին մէջ:
- Զահերով երթ Ս. Գրիգոր Լուսատիրչ Եկեղեցին դէպի Հայոց Ցեղասպանութեան Յուշարձան եւ մոմավառութիւն:

